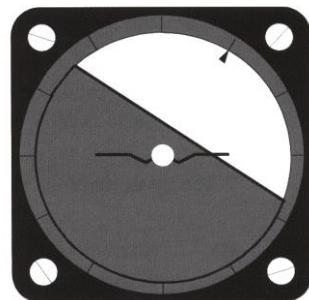

ISPITNA PITANJA IZ PREDMETA: AVIONIKA I IFR LETENJE

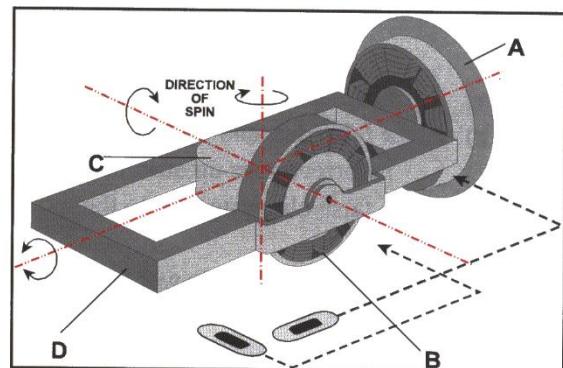
1. Šta pokazuje prikazana slika?

- a) zaokret u desno u propinjanju,
- b) propinjanje i obaranje levog krila,
- c) 30 deg nagib udesno uz propinjanje,
- d) **30 deg nagib ulevo uz poniranje.**

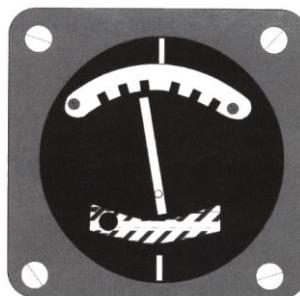
2. Zaokružite tačan odgovor, oznake na slici redom, "A", "B", "C" i "D" se odnose na:

- a) motor rotacije nagiba, kućište rotora, motor rotacije prevrtanja, spoljni prsten
- b) motor rotacije prevrtanja, motor rotacije nagiba, kućište rotora, spoljni prsten,**
- c) motor rotacije nagiba, motor rotacije prevrtanja, kućište rotora, spoljni prsten
- d) spoljni prsten, motor rotacije nagiba, motor rotacije prevrtanja, kućište rotora.

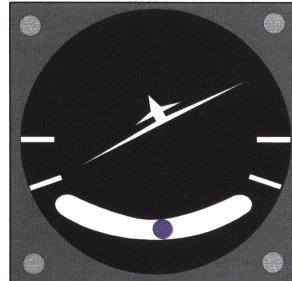
3. TBI (Turn and Bank Indicator) pokazuje:

- a) veličinu zaokreta u levo i klizanje**
- b) avion koji skreće udesno taksirajući
- c) avion će napraviti pun zaokret za 1 minutu
- d) avion zaokreće udesno

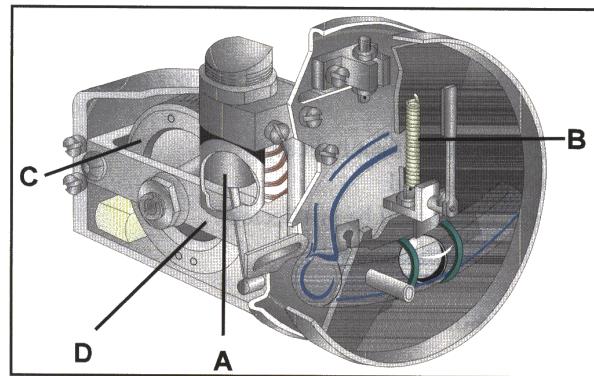
4. Na slici je prikazan Avion čiji instrument pokazuje:

- a) avion će napraviti zaokret od 180 deg za dva minuta
- b) potreban je jedan minut da avion skrene za 90 deg
- c) avion zaokreće 3 deg po sekundi
- d) avion zaokreće ulevo 3 deg po sekundi

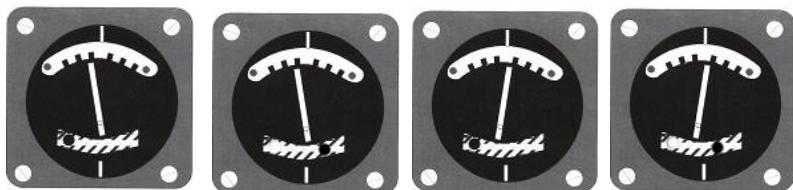
5. Pozicije na slici označene sa A,B,C i D su redom:

- a) kalibraciona opruga, rotor, inercioni prsten, cilindar i klip,
- b) prigušni prsten, komoru, cilindar i klip i inercioni prsten,
- c) inercioni prsten, prigušni cilindar, rotor, pokazivač,
- d) klip, kalibraciona opruga, rotor, inercioni prsten.

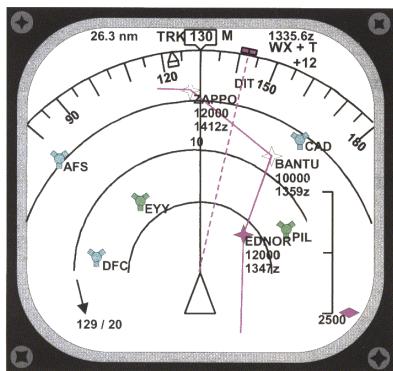

6. Korektna pozicija pokazivača na instrumentu nagiba i klizanja (Turn and Bank), prilikom zaokreta u levo tokom vožnje aviona na tlu je prikazana slikom pod:

- a) igla levo, kuglica levo
- b) igla levo, kuglica desno**
- c) igla desno, kuglica levo
- d) igla desno, kuglica desno

7. Napišite šta prikazuju slike od 7A do 7F

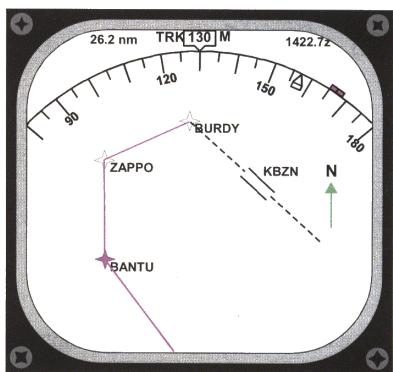
Slika 7-A

Slika 7-B

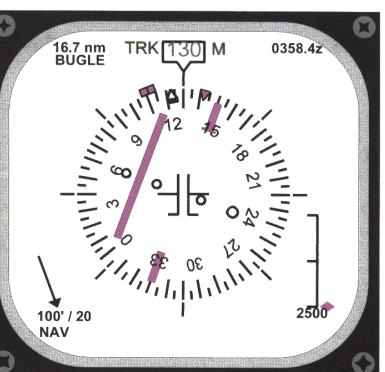
Slika 7-C

Slika 7-D

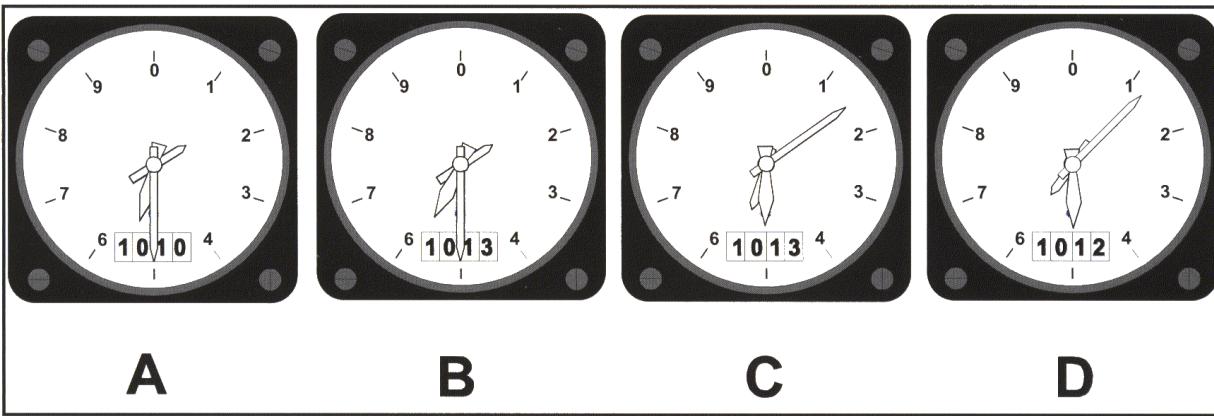

Slika 7-E

Slika 7-F

8. Šta je prikazano ovim slikama i koja od njih pokazuje nivo 155?

9. Šta u elektronici, telekomunikacijama i kompjuterskim mrežama predstavlja multipleksiranje analognih signala?

Odgovor: Multipleksiranje je proces u kome se više analognih ili digitalnih signala kombinira u jedan signal i prijenosi nekim prijenosnim medijem do željenog prijemnika.

7A. Navigacioni displej sa označenom navigacionom tačkom, pravcem (kursom) leta i navigacionim stanicama.

7B Navigacioni displej sa žiro direkcionalom i indikatorom odstupanja od zadatog pravca leta prema zemaljskom navigacionom sredstvu VOR i pokazivačem penjanja.

7C Navigacioni displej sa označenom navigacionom tačkom, pravcem (kursom) leta sa indikatorom odstupanja od zadatog pravca leta prema zemaljskom navigacionom sredstvu VOR, navigacionim stanicama i meteo situacijom.

7D Navigacioni displej sa navigacionim stanicama i naznakom kursa leta.

7E Navigacioni displej sa označenom navigacionom tačkom, pravcem (kursom) leta i indikatorom odstupanja od zadatog pravca leta prema zemaljskom navigacionom sredstvu VOR, meteo situacijom i pokazivačem penjanja.

7F Navigacioni displej sa žiro direkcionalom i indikatorom odstupanja od zadatog pravca leta prema zemaljskom navigacionom sredstvu VOR.

10. Šta predstavlja Analogna sklopka, kakava joj je vrednost otpora u uključenom a a kakva u isključenom stanju? Koje su joj prednosti?

Odgovor: Analogna sklopka je električki sklop za vjeran prijenos analognog signala

U uključenom stanju ima vrlo mali otpor a u isključenom vrlo velik

Prednosti:

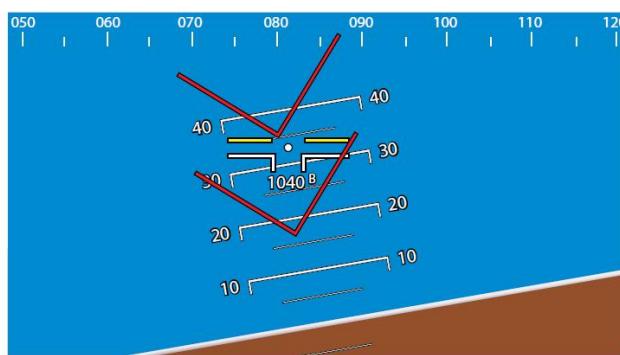
- Velika brzina rada
- Nema pokretnih djelova
- Mogućnost prijenosa vrlo malih napona i struja

11. Šta su analogne a šta digitalne komande u sastavu avionike?

Odgovor:

- Analogne komande ili klasične su sistem upravljanja letilice nezavisan od informatike, koje su generisale nezavisne elektro komande ili hidrauličke komande, koje su kalibrisane mehanički i nisu direktno omogućavale prikupljanje podataka o položaju aerodinamičkih površina u odnosu na zadate vrednosti.
- Digitalne komande su u sastavu avionike i upotreba istih zadaje jedinstvenom sistemu upravljanja aviona digitalne vrednosti koje se prenose do pretvarača i aktuatora koji nadalje upravljaju položajem aerodinamičkih površina i povratno se očitavaju vrednosti sa senzora položaja aerodinamičkih kontrolnih površina.

12. Šta je sve prikazano na ovoj slici? Objasniti šta sugeriju crveni simboli na slici i na šta ukazuju? Na što se sve odnose ostali podaci koji su prikazani slikom?

Slika prikazuje pokazivač orientacije aviona sa crvenim simbolima koji sugeruju izvlačenje iz neželjene orientacije.

Simboli opisani ukazuju na potrebu obaranja nosa aviona. **Ostali vredni** podaci se odnose na prikazivanje trendova kretanja i orientacije aviona i predviđa ponašanje letilice. **Na ovom** primeru se vidi da je data brzina, visina i lateralni nagib koji će avion imati nakon nekog vremena sa postojećom orientacijom i brzinom.

13. Šta je vazdušni prostor i šta ima svaka država u tom prostoru?

Odgovor:

Vazdušni prostor je prostor iznad kopna i mora koji se poklapa sa državnom granicom i po visini nije ograničen. Svaka država u tom prostoru ima potpuni i nepovrediv suverenitet.

14. Šta je kontrolisana zona aerodroma a šta završna kontrolisana oblast?

Odgovor:

Kontrolisana zona aerodroma (CTR) je dio vazdušnog prostora koji se proteže horizontalno najmanje 5 NM (Nautičkih Milja) od centra aerodroma u smjeru iz kojeg se prilazi slijetanju.

Završna kontrolisana oblast (TMA) je vazdušni prostor u koji ulazi više vazdušnih puteva u kojem se nalazi jedan ili više aerodroma.

15. Šta predstavlja IFR letenje, pravila kada se primjenjuju takvi letove letovi i prema čemu se obavljaju?

Odgovor:

Letenje uz pomoć instrumenata je upravljanje vazduhoplovom pomoću instrumenata koji su smješteni u kabini aviona (instrumenti za letenje, radio uređaji i radio-navigacioni uređaji).

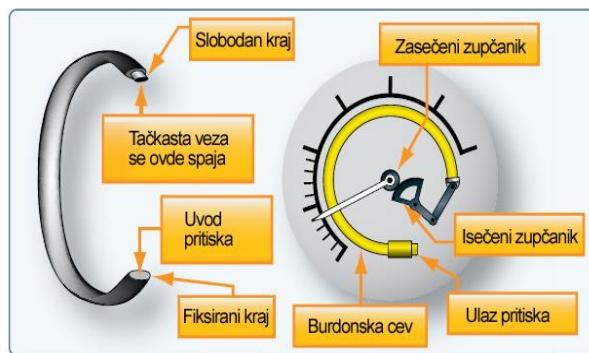
Ova vrsta pravila primjenjuje se:

- Ⓐ Kada su meteorološki uslovi ispod minimuma uslova za let sa vidljivošću
- Ⓑ Ako nadležna kontrola letenja to zahtijeva, bez obzira na meteoroške uslove

Svi IFR letovi obavljaju se prema utvrđenim nivoima leta uz sigurnu dvostranu radio-vezu.

Pilot mora pre poletanja popuniti plan leta i tokom leta mora izveštavati o položaju aviona.

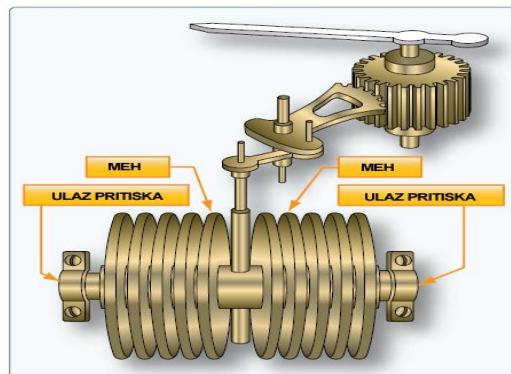
16. Objasniti princip rada mehanizma sa slike i koju funkciju obavlja?

Odgovor:

Burdonska cev je jedan od osnovnih mehanizama za merenje pritiska. Na jednoj strani, koja je slobodna da se kreće, Burdonska cev je zatvorena a drugi kraj joj je pričvršćen i otvoren. Kada je potrebno izmeriti fluid isti se usmerava u otvoreni deo, i pod pritiskom slobodni deo cevi ima tendenciju da se ispravi srazmerno pritisku. Kada se pritisak umanji cev se vraća u predhodnu - početnu zakrivljenost - kontrakcija. Cev je vezana za pokazivač polugom i parcijalnim - isečenim zupčanicom (isečen stoga što se traži rotacija jednaka delu punog kruga) i tom vezom ispravljanje ili kontrakcija je transformiše u rotaciju isečenog zupčanika koji rotira zasečeni zupčanik i na taj način posledično pokreće pokazivač. Dodatno Burdonska cev je pričvršćena na podsklop instrumenta promenljive - podesive početne pozicije što omogućava kalibraciju početnog - nultog stanja merenja.

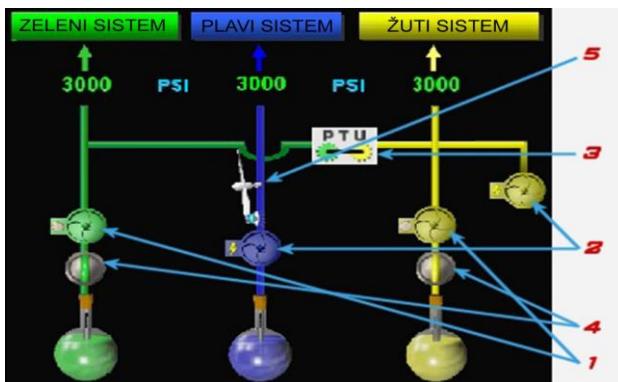
17. Šta prikazuje naznačena slika, objasnite principe rada ?

Odgovor:

Mehovi u meraču diferencijalnog pritiska poredi dve različite vrednosti pritiska i zavisno od promene volumena mehova mehanizam se inicijalno pomera od meha kod koga je rast volumena veći i to kretanje se transformiše u kretanje pokazivača koji pokazuje na koji je ulaz doveden – tj. očitan veći pritisak. **Neovisno od** namene instrument za merenje diferencijalnog pritiska pokazuje potrebu očitavanja podataka električnim putem, npr. korišćenjem piezo-senzora i konverzije električnog signala u analogni ili digitalni signal. **Shodno većoj** osetljivosti elektro-senzora omogućuno je preciznije posredno pozicioniranje pokazivača bilo da ima mehanički ili elektronski izlaz.

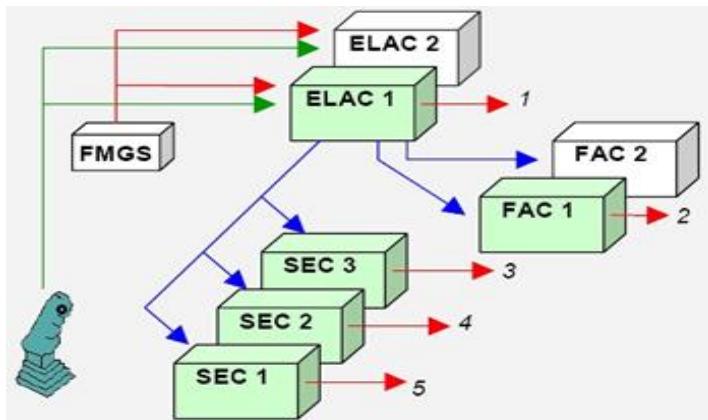
18. Slika prikazuje nezavisne hidraulične sisteme aviona A320, koliko ima nezavisnih hidrauličkih sistema i objasniti izvore napajanja svakog od njih?

Odgovor:

A320 ima tri nezavisna hidraulička sistema, zeleni, plavi i žuti. **Zeleni i žuti** sistemi dobijaju pritisak radom motora, dok plavi može dobijati pritisak od električne pumpe. **Jedinica** za prenos snage omogućuje da zeleni sistem bude napajan od žutog i obrnuto. **Požarni** ventili se nalaze između rezervoara i pumpi koje pogone motori. **Plavi** hidraulički sistem se napaja električnom pumpom a u vanrednim okolnostima se napaja spoljnjim aerodinamičkim generatorom (**RAT**).

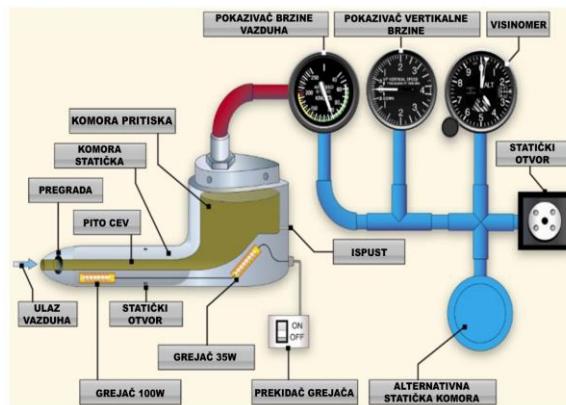
19. Na slici je prikazano elektronsko upravljanje aileronima, shodno slici objasnite kontrolu prevrtanja na avionu A 320, koju funkciju obavlja jedan, koju drugi a koju rezervni ELAC kompjuter?

Odgovor:

Kontrola prevrtanja na A320 se vrši aktiviranjem palice (sidestick) ili komandama autopilota. **Kada se** aileroni akriviraju palicom električni signal koji se upućuje u odgovarajući **ELAC** kompjuter, kojih A320 ima dva, od kojih jedan radi kao osnovni radni **ELAC** kompjuter a drugi kao bekap i rezervni **ELAC** kompjuter za rad u slučaju otkaza prvog. **ELAC** kompjuter prosleđuje signal do oba radna **SEC** kompjutera, koji kontrolišu spojlere i do **FAC** kompjutera koji zadaje komande kormilu pravca. **Za razliku** od **SEC** kompjutera kojih ima tri u avionu, **FAC** kompjutera ima dva sa istim režimom rada kao u slučaju **ELAC** kompjutera. **Kompjuteri** prosleđuju usaglašene komande kontrolnim površinama. **Kontrolne površine** tada vrše otklon shodno komandi palice. **Iz sigurnosnih** razloga pri procesiranju signala kompjuteri proveravaju i primenjuju mogućnost prekoračenja unapred zadatih ograničenja koje se ne smiju prekoračiti. **Kad avionom** upravlja autopilot **FMGS**, signali se sa istog prosleđuju aktivnim **ELAC** i **FAC** kompjuterima. **Aktivni kompjuteri** se uslučaju otkaza zamenjuju automatski rezervnim.

20. Dajte osnovnu definiciju Avionike. Šta prikazuje naznačena slika?

Odgovor:

Avionika je skup sistema za prikupljanje, obradu, prenos i prezentaciju podataka u svrhu upravljanja letilicom. U ovo spada i očitavanje, obrada i prenos podataka sistema za upravljanje, komandi, sa analognim ili digitalnim unosom.

Analogni senzori čine pretvaranje – konverziju podataka obaveznim, obrada digitalnih podataka obavezuje primenu računara, a to stvara mogućnost upravljanja unosom podataka sa komandi umesto klasičnih komandi hidrauliokom i/ili pneumatikom ili servomotorima aktivirajućih komandi. To je dovelo do toga da i sistem upravljanja letilicom pripadne skupu avionike za razliku od posebnog sistema koji je činio kod klasičnih letilica.

Na slici je prikazan analogni sklop za očitavanje i prikaz podataka o visini, brzini i vertikalnoj brzini aviona.